

Nr 153

Utlåtande i anledning av motioner om viss granskning av radio- och televisionsprogram för utbildningsändamål.

(2:a avd.)

I de likalydande motionerna I: 4 av herr Axel Georg Pettersson och fröken Pehrsson samt II: 5 av herrar Nilsson i Tvärälund och Johansson i Skärstad har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalar att granskning av radio- och televisionsprogram må ske enligt samma grunder som gäller i fråga om läroböcker använda i de allmänna och gymnasiala skolorna.

Utskottet har inhämtat yttranden över motionerna från skolöverstyrelsen och Sveriges Radio.

Skolöverstyrelsen har den 9 mars 1970 anfört följande.

De läromedel som inom Sveriges Radios utbildningsprogramenhet produceras för skolan består nästan uteslutande av produkter, vari radio- och/eller TV-program ingår.

Hitintills har endast i undantagsfall dessa läromedel underställts statens läroboksnämnd för granskning; i de fall så skett har endast de delar av läromedlen som bestått av tryckt material ingivits till läroboksnämnden.

Det avgörande hindret för en förhandsgranskning av de i läromedlen ingående radio- och TV-programmen är självfallet radiolagens § 8, som stadgar förbud för varje utanför Sveriges Radio stående myndighet att granska eller föreskriva granskning av radioprogram. Dessutom har material av den typ radio- och TV-program representerar stått utanför läroboksnämndens granskningsområde såsom detta anges i första paragrafen av den kungörelse (SFS 1948: 613), som reglerar läroboksnämndens verksamhet.

Det finns även icke-legala, praktiska skäl mot att föreskriva förhandsgranskning av Sveriges Radios läromedelsutbud. Sveriges Radio har under årens lopp anpassat sin organisation samt sina produktions- och distributionsrutiner så, att det varit möjligt att snabbt rikta in tillgängliga resurser på ämnen och stadier, som av skolöverstyrelsen bedömts som angelägna att producera inom. Detta har betytt att Sveriges Radio kunnat göra väsentliga insatser bl. a. vid övergång till nya läroplaner genom att man tack vare de relativt korta produktionstiderna kunnat framställa material, som varit anpassat till nyheter i de nya läroplanerna i fråga om ämnesinnehåll, metoder m. m. Särskilt betydelsefulla har dessa insatser varit då nya ämnen eller ämneskombinationer — för vilka berörda lärare ibland saknat adekvat utbildning — införts i undervisningen. En förhandsgranskning skulle självfallet försvåra Sveriges Radios möjligheter att göra insatser av denna typ eftersom en förhandsgranskning ofta tar avsevärd tid att genomföra.

Emellertid bör det finnas möjligheter att finna former för en pedagogisk prövning av Sveriges Radios läromedelsprodukter. I samband härmed vill överstyrelsen peka på den praktiska prövning av tryckta läromedel, om vilken stadgas i § 5 av nämnda kungörelse. Då frågan om granskning av läromedel är föremål för behandling inom läromedelsutredningen anser överstyrelsen dock, att man f. n. icke kan ta ställning till hur en sådan prövning kan ske.

Sveriges Radio har i sitt den 10 mars 1970 avgivna yttrande anfört följande.

I paragraf 8 av radiolagen stadgas: »Myndighet eller annat allmänt organ får ej i förväg granska eller föreskriva förhandsgranskning av radioprogram och ej heller förbjuda radiosändning eller trådsändning på grund av dess innehåll.» I lagens definition av begreppet »radioprogram» finns ingen inskränkning i fråga om sådana program som produceras av utbildningsprogramenheten och som riktar sig till undervisningsanstalter. Det skulle därför vara helt i strid med radiolagen om man införde en bestämmelse av den föreslagna karaktären.

När det gäller de trycksaker som utges i anslutning till skolprogrammen, har endast en del av dem varit föremål för granskning av läroboksnämnden. Det har huvudsakligen rört sig om sådana kursböcker som ersätter läroböcker och det är i de flesta fall språkkursböcker. I samband med införandet av en ny läroplan för grundskolan kommande höst har stadgats om s. k. praktisk prövning av nya läromedel. Utbildningsprogramenhetens stora satsningar för årskurserna 1, 4 och 7 har i enlighet därmed anmälts till sådan praktisk prövning.

Utskottet. Otvivelaktigt är det ett betydelsefullt problem som motionärerna berört. Utskottet har emellertid inhämtat att detta problem kommer att bli behandlat av läromedelsutredningen i ett betänkande, som är att vänta under förra delen av år 1971, och anser sig därför inte böra föreslå riksdagen att göra något uttalande i frågan.

Utskottet avstyrker motionerna och hemställer

att riksdagen avslår motionerna I: 4 och II: 5.

Stockholm den 3 november 1970

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Närvarande: se under utlåtandet nr 154.

Reservationer

1. av herr Wallmark (m)
2. av herr Westberg i Ljusdal (fp).